

Kur'an'ın Anlam Katmanları Üzerindeki Mecaz, Mucize ve Sünnetullah İlişkisi

Kur'an'ın Anlam
Katmanları
Üzerindeki
Mecaz, Mucize
ve Sünnetullah
İlişkisi

MECAZ

MUCİZE

SÜNNETULLAH

Kültürel Belleğin
Yankıları

Ahmet
TOPKAYA
ahmettopkaya.com
ahmet@bilgitim.com

Konular

01

02

03

04

05

06

07

08

- GİRİŞ -

Konular

01

02

03

04

05

06

07

08

- GELENEKSEL MUCİZE ANLAYIŞI -

Konular

01

02

03

04

05

06

07

08

- MECAZ VE MUCİZE KAVRAMI -

Konular

01

02

03

04

05

06

07

08

- MECAZ ANLATIMIN ÖNEM VE GEREKLİLİĞİ -

Konular

01

02

03

04

05

06

07

08

- MUCİZEYİ SÜNNETULLAH İÇİNDE OKUMAK -

Konular

01

02

03

04

05

06

07

08

- MECÂZ, MUCİZE VE SÜNNETULLAH BÜTÜNÜÇÜ-

Konular

01

02

03

04

05

06

07

08

- KARŞIT GÖRÜŞLER VE CEVAPLAR -

Konular

01

02

03

04

05

06

07

08

- SORU CEVAP -

Vaziyet Alın ! Birazdan ortalık fena karışacak 😊

01

02

03

- Bu çalışma, mecaz–mucize–sünnetullah ilişkisini merkeze alarak Kur'an'ın diline BAĞLAMSAL ANLAMI dikkate alan derinlikli bir yaklaşım öneriyor.
- Bu yaklaşım; Kur'an'ın anlaşılması için gösterilen geleneksel teknik çabaların ötesine geçerek, indiği dönemin şartları ile yeniden zihinsel bir köprü oluşturmayı amaçlamaktadır.

01

02

03

- Geleneksel bakışta mucizeler doğaüstü ve hissi olaylar olarak yorumlanıyor ancak metin (vahiy), **mucize anlatılarını sembolik, pedagojik ve kavramsal** bir çerçevede ele alıyor.
- Bağlam odaklı yaklaşım, özellikle hissi mucize anlayışına yakın dinleyiciler için **alışılmışın dışında** bir bakış sunuyor olsa da bu yönde tartışmaların sağlıklı ilerlemesi için **geleneksel ve yeniden yorumlayıcı perspektiflerin birlikte değerlendirilmesi** gerektiği belirtiliyor.

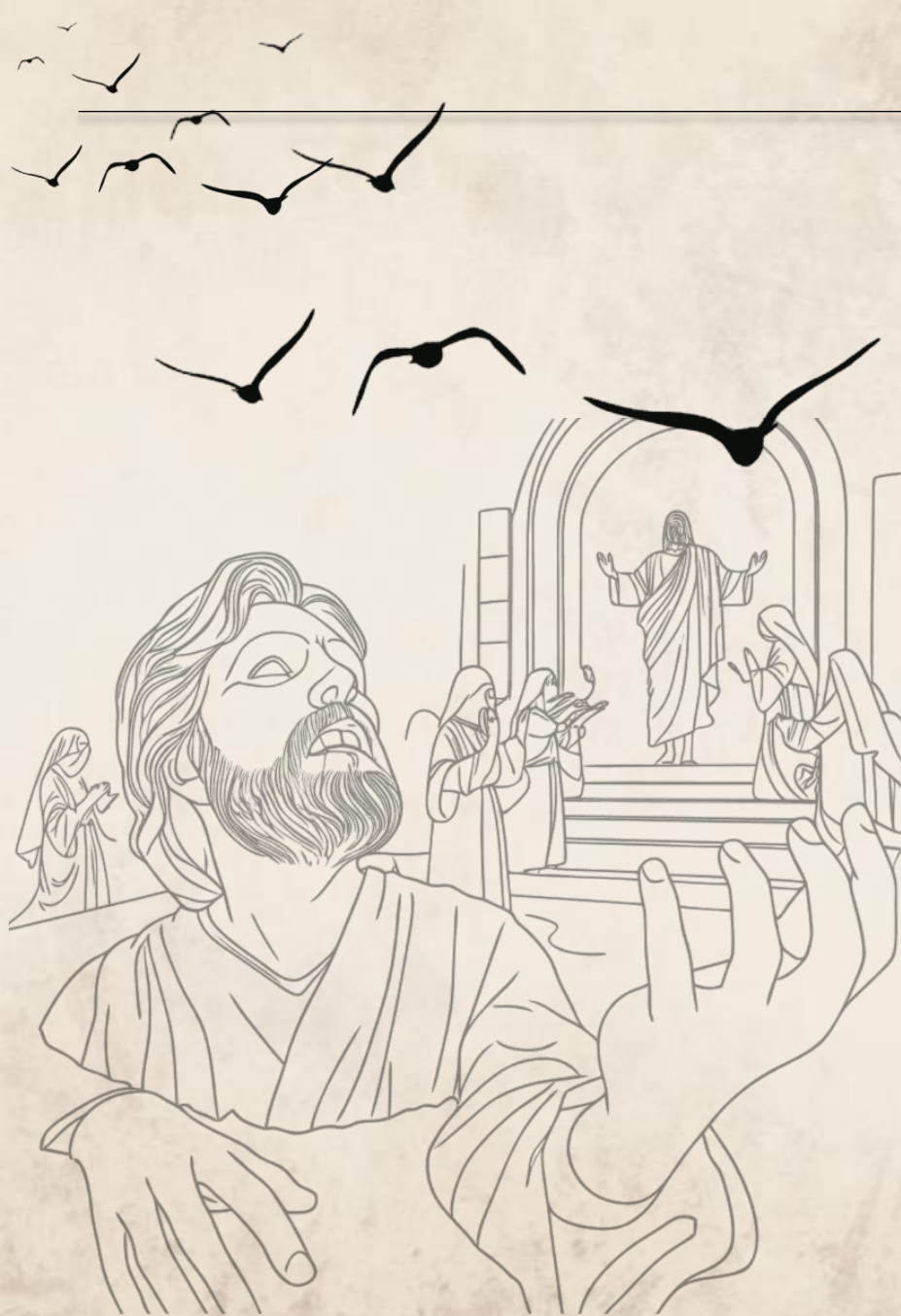
01

02

03

- Bu çalışma, mucize olgusunu;
- doğa yasaları, mecaz ve sünnetullah ilkesi bağlamında yeniden düşünmeye davet ediyor.
- Mucizenin; akıl, bağlam ve Kur'an'ın bütüncül diliyle yeniden yorumlanması gerektiği ileri sürülüyor.

**Şimdi
bununla ilgili çarpıcı bir örneğe bakalım..**

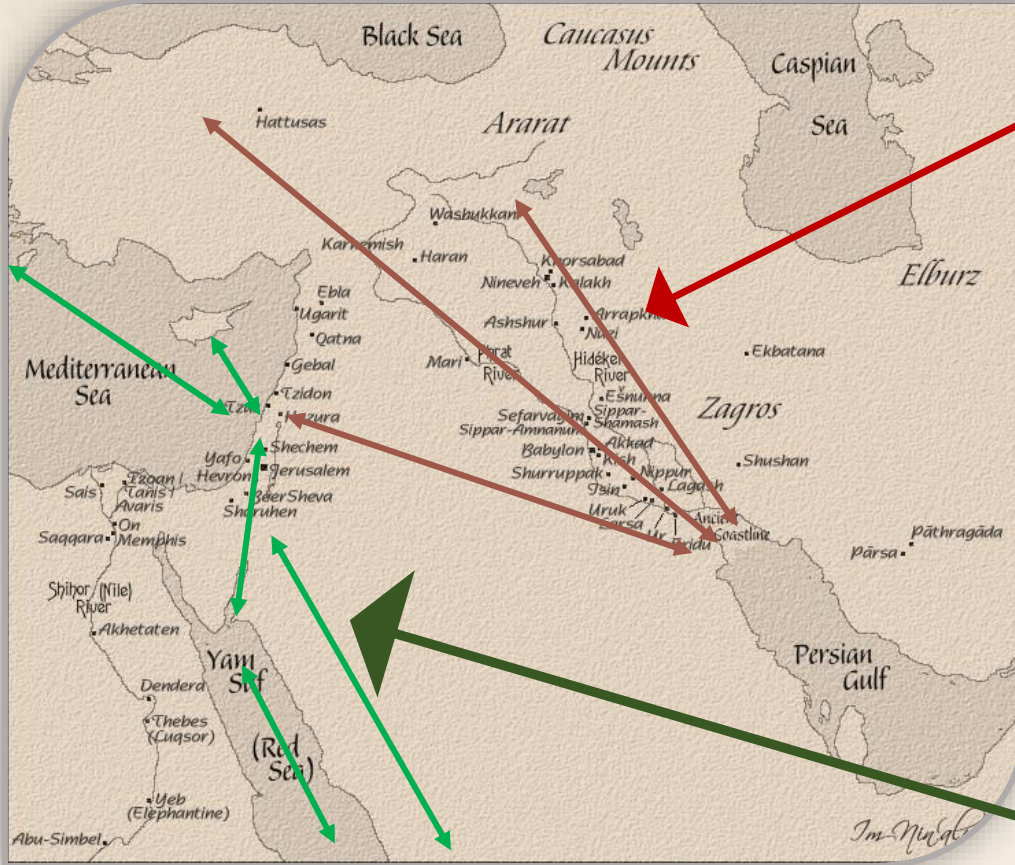

Sabah gidiş i bir aylık mesafe,
akşam dönüşü yine bir aylık mesafe olan rüzgârı
da Süleyman'a (onun emrine) verdik ve onun
için erimiş bakır ı kaynağ ından sel gibi akıttık.

Rabb inin izniyle cinlerden bir kısm ı, onun
önünde çalış ırdı.

Onlardan kim
emrimizden sapsa,

ona alevli azab ı tattırırdık.

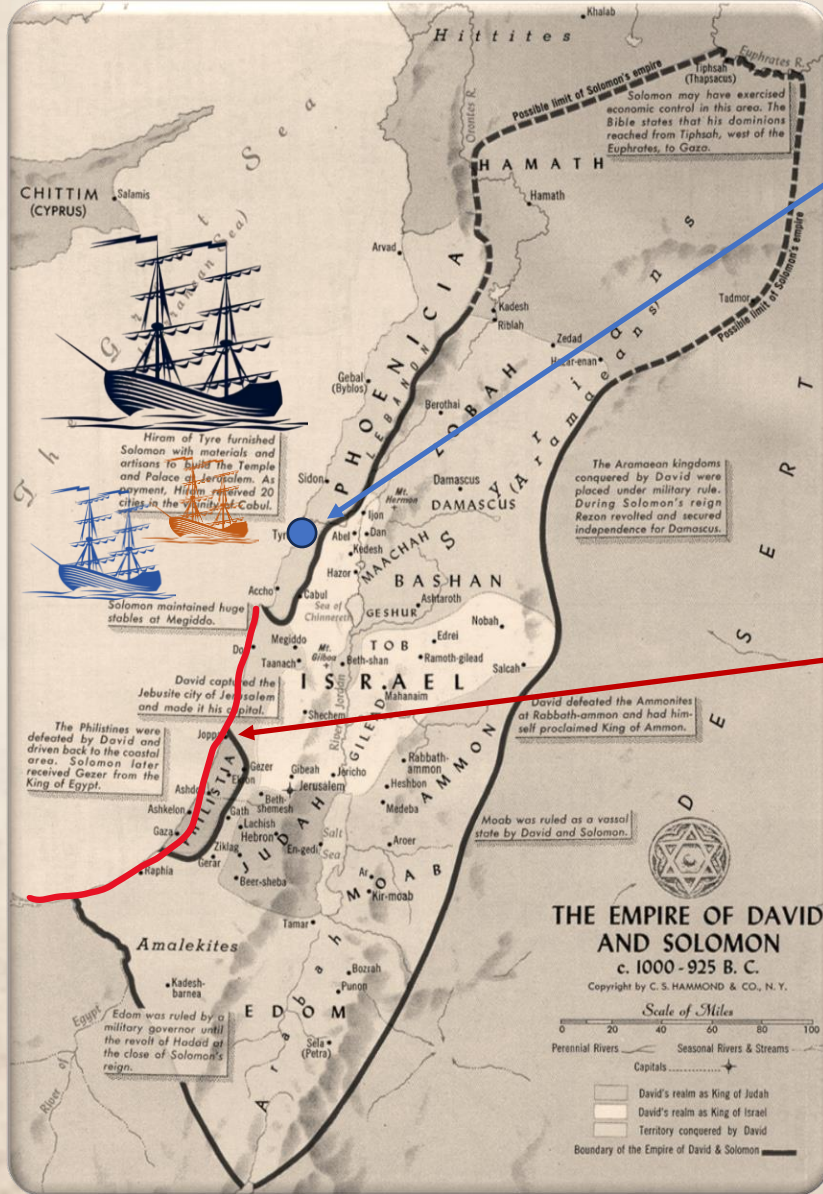
Kuzey'den gelen Deniz Kavimlerinin istilası ile birlikte Etrüksler, Ege ve Akdeniz kıyılarından çekildiler. Mısır, Hitit gibi büyük devletlerin de çöküş süreciyle her yerde monarşi yerini feodal yapılara bıraktı. Tüm Ön Asyada bu nedenle irili ufaklı hakimiyet savaşları başlamış, bölge bu nedenle günden güne güvensizleşmişti.

Bu güvensizlik kıta yoluyla yapılan ticaretin yerine deniz ticaretinin öne geçişini sağladı. Ekonomik ticaret böylece yerini deniz yoluyla yapılan faaliyetlere bıraktı. Mezopotamya, artık buradan transit geçen tacirler tarafından terkedildi.

Hindistan Babil'i bırakıp Arabistan ve Kızıldeniz yolunu kullanmaya başladı. Bu sebeplerden olsa gerek ki Asur yayılmacılığı da büyük oranda geriledi. Doğu Akdeniz yolu ve liman kentlerini kontrol eden artık Suriye kıta ticaret merkezi hakimiyetine son vererek yeni bir hakimiyet alanı oluşturdu. Musa zamanında Suriye'yi alan dünyayı alacakken artık Doğu Akdeniz Limanlarına hakim olan tüm bölgeye hakim oluyordu. **Arabistan kıyı bölgeleri de önemli ticaret ve transit geçiş yollarına dönüştü. Süleyman Peygamber böylesi bir ortamda Doğu Akdeniz ticaret yolunun hakimiyetini eline geçirdi.**

01- Giriş

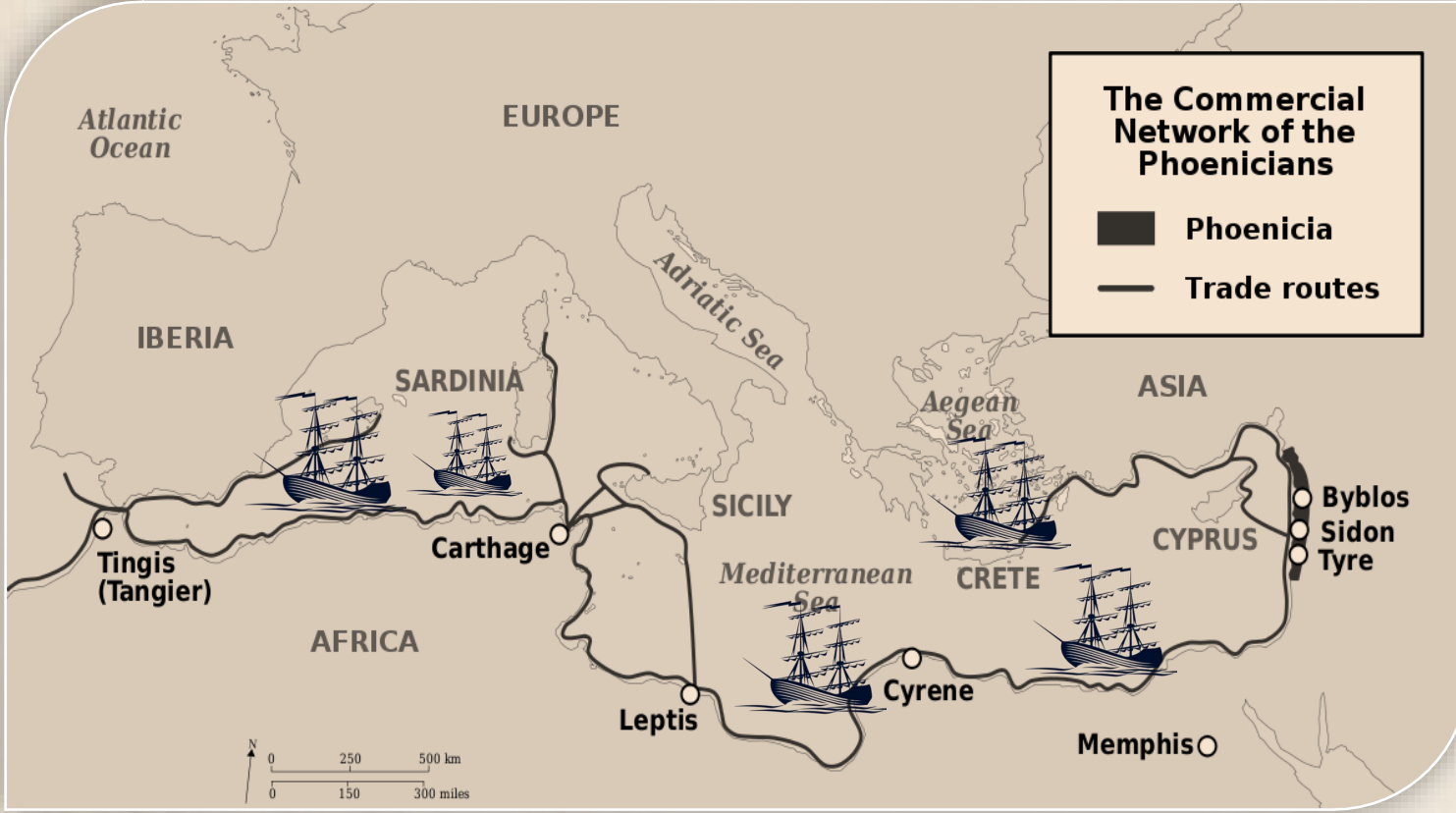
Süleyman, Doğu Batı Ticaret Hattının Tek Garantör ve Hakimi Oluyor..

Süleyman Peygamber, Sur (eski adıyla Tyre) liman kentini elinde bulunduran Fenike Kral'ı Hiram ile anlaşmalar yapmış kendi toprakları üzerinden geçen tüm ticaret kervanlarından geçit ücreti alarak bölgede güçlenmişti.

Sur liman kentinin bulunduğu sahilin Kızıldeniz yolu üzerindeki tüm sahil kentleri Kudüs başkentli Süleyman'ın kontrolündeydi. Kızıldeniz'e giden sahil yollarının ele geçirilmesi ve geçit yolu için alınan ücretler ile Süleyman bölgede eşi benzeri görülmemiş bir hakimiyet sağladı.

Sur Liman kentinin askeri güvenliğini de Süleyman üstlenmiş Fenikeli denizcilerden oluşan askeri donanmalarını da burada konumlandırmıştı

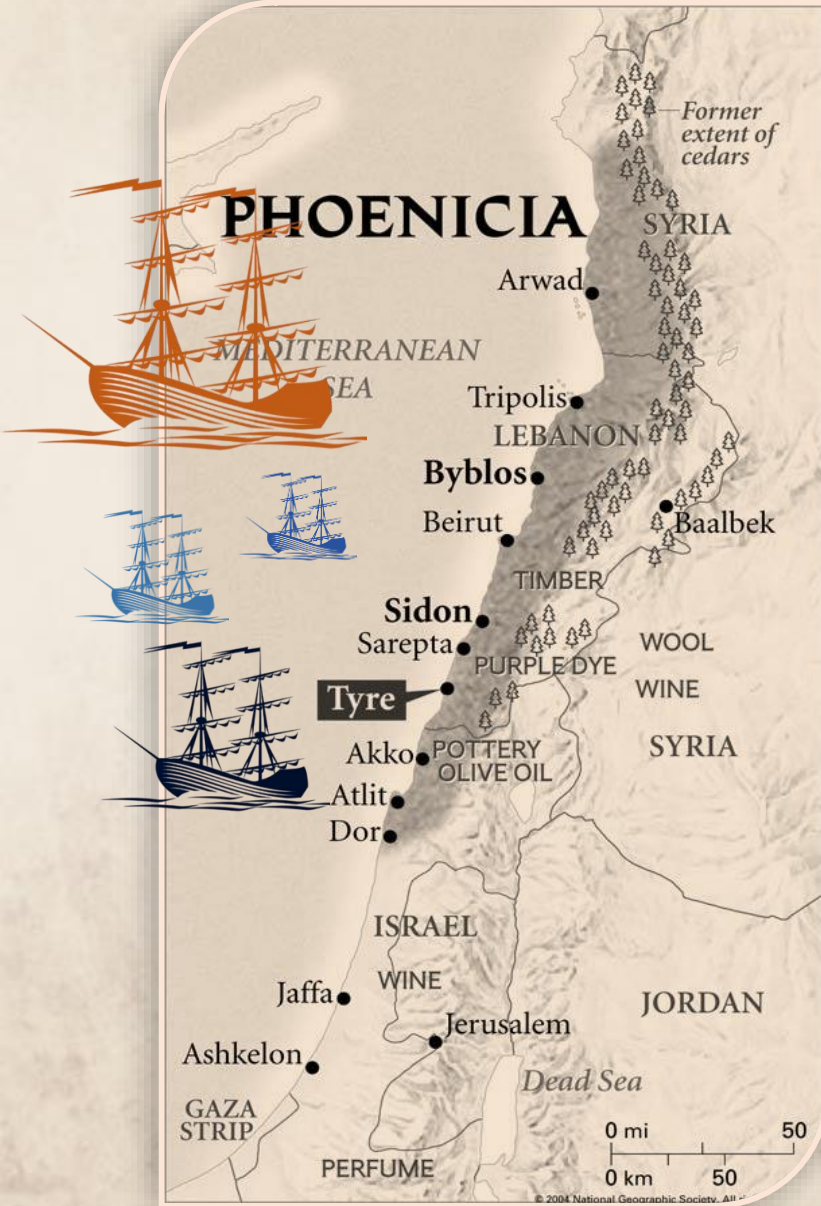

Sur ve Sayda liman kentleri böylece Klikya ve Girit'e de üstünlük kurdu. Fenikeli'ler Karadeniz, Ege sahilleri de dahil Batı'ya kadar Cebelitarık'a kadar uzanmışlardı. Gades'e askeri bir üs kurup (bugünkü İspanya Akdeniz burnunda yer alan Kadiz) bölge kralı (Tartessos) ile yakın ilişkiler kurdular. Bu bölgenin karşı boğaz komşusu Lixos'a da (bugünkü Fas sınırları içinde) bir askeri üs kurarak hakimiyetlerini pekiştirdiler.

Bu bölge yoluyla kazanılan gümüş, bakır ve kalay yoluyla Fenike kentleri bu madenlerin pazar merkezine dönüştü. Kıyı kentleri yoluyla kaçırdıkları köle satışları Mısır ve Hind baharat ürünlerini de bu bölgelere satarak ekonomik üstünlük sağladılar. Bir süre sonra Fenike bir İmparatorluk seviyesine erişip Kartaca'yı kurdular. Ancak unutulmaması gereken şey tüm bu üstünlüklerin Süleyman ile ilişkisiydi. **Çünkü Batı'yı Doğu'ya bağlayan geçidin hakimi Süleyman'dı.**

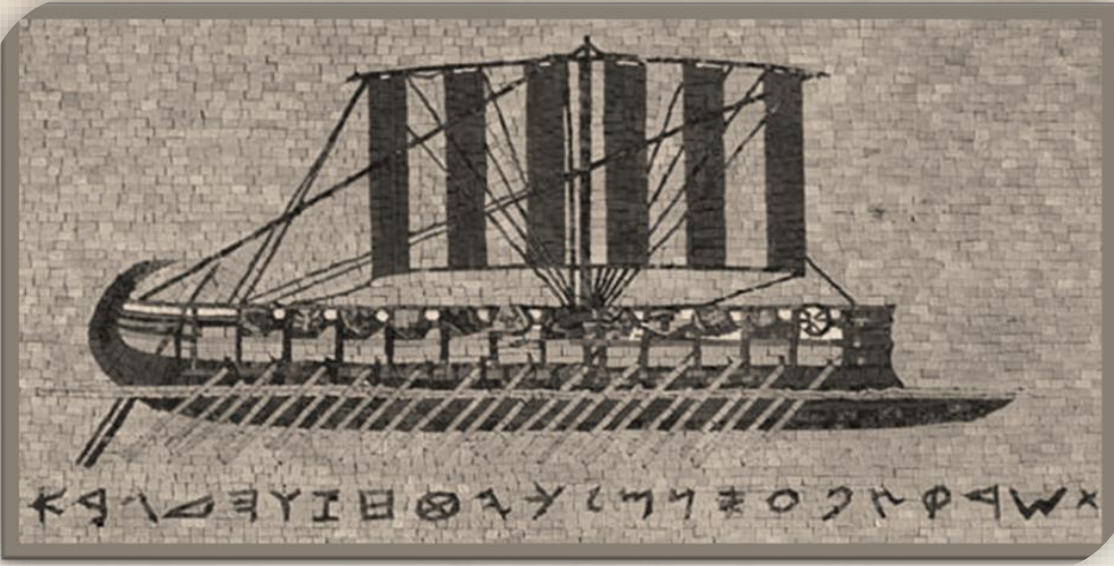
01- Giriş

Akdeniz’de esen tüm rüzgarlar Süleyman’ın mülküne servet taşıyor..

Mısır donanmasının eski gücü kalmayınca Akdeniz neredeyse tamamen Fenikelilerin kontrolüne geçti. Batıya doğru çekilen Etrüsk ve Siküllüler de iyi ilişkiler geliştirmeleri de Ege’de rahatça dolaşmalarına imkan sağlıyordu. Fenike kara ticareti ile olan bağlantısında her ne kadar Süleyman ile iyi geçinse de deniz ticaretinde yeni arayışlara girişerek tüm Akdeniz sahillerinde koloniler kurmaya başladılar.

Bu dönemde Fenikeliler deniz yoluyla Batı’ya yayılmaya başlamıştı. Fenike gemileri o dönemde keşfedilen zift ile daha uzun süre yolculuk yapmaya imkan veriyor, karasal bağımlılığı azalıyordu. Ayrıca Fenike gemicileri yıldızlara bakarak yön bulma konusunda oldukça geliştiler. Bu da onları karaya uğramadan üç ay boyunca deniz yolculuğu yapabilecek bir kabiliyete erişirdi. (Fenike’nin Süleyman ile olan Askeri Garantörlüğü Kur’an’da «Rüzgarları Süleyman’ın emrine verdik» şeklinde özetlenerek anlatılır.)

Süleyman'ın Edom'da, Kızıldeniz kıyısında gemiler yaptırdığı. (1.Krallar, 9/26)
Bunun yan sıra Akdeniz'de ticaret gemilerinin de olduğu. Bu gemilerin üç yılda bir altın, gümüş, fildişi ve değişik maymunlarla yüklü olarak döndüğü (1.Krallar, 10/22)

Süleyman'ın yabancıları saydığı, yetmiş binini yük taşıyıcı, seksen binini dağlarda taş kesici, üç bin altı yüzünü de bunların başına gözcü yaptığı.” II. Tarihler 2:17–18

İsrail halkından olmayan bu yabancıların (**CİNLER**), ülkede kalan Amorlular, Hititler, Perizliler, Hivliler ve Yevuslular olduğu. onları angarya işlerde çalıştırdığı.” I. Krallar 9:20–21

Tevrat'ta TUNÇ madeninin (neḥōšet) olağanüstü bolluğu açıkça vurgulanır. I. Krallar 7:47 ve II. Tarihler 4:18 Bu bolluğu sağlayan şey ise bakırın bolluğu ve eritilerek işlenmesidir. Bu bolluk teknik olarak tunç üretimine dönüştürülmüştür. I. Krallar 7:15–46 Kur'an'daki “bakırı akıttık” (qıṭr) benzetmesi bu tarihsel gerçekliğe dayanır.

1. Fenike gemiciliğinde ahşap–zift teknolojisi: Fenikeliler, sedir ağacından yapılan gemi gövdelerinde zift/katran kullanarak ahşap levhalar arasını su geçirmez hâle getirmiştir. Bu teknik, gemilerin dayanıklılığını artırmış ve açık denizde uzun süre kalabilmelerini mümkün kılmıştır. Tunç perçinlerin ahşabı birleştirme ve mukavemetin artması..

2. Karaya çekme ve bakım zorunluluğunun ortadan kalkması: Ziftlenmiş gövdeler sayesinde gemiler sık sık limana çekilmeden uzun mesafeli seferler yapabilmıştır. Bu durum, deniz ticaretinde süreklilik ve hız artışı sağlamıştır.

3. Rüzgârın yönetilebilir bir enerjiye dönüşmesi: Fenike gemilerinde yelken sistemlerinin gelişmesiyle rüzgâr, rastlantısal bir doğa unsuru olmaktan çıkıp planlanabilir bir itici güç hâline gelmiştir. Böylece rüzgâr, denizcilik teknolojisi aracılığıyla fiilen “**emre verilmiş**” bir unsur gibi işlev görmüştür.

02- Geleneksel Mucize Anlayışı

- Geleneksel anlayışta **mucize olgusu**, peygamberliğin doğruluğunu göstermek için **doğa yasalarını askıya alan ilahî bir olay** olarak kabul edilir.
- Mucizenin “**peygamberliğin zorunlu delili**” olduğu görüşü, özellikle 9. yüzyıl sonrası Ehl-i Sünnet keliminde sistemleşmiştir.
- İmam Eş’arî ve İmam Mâtürîdî, mucizeyi kelim geleneğinde Allah’ın inanmayanlara karşı bir “tahaddî” (meydan okuma) delili olarak kurumsallaştırmıştır.

02- Geleneksel Mucize Anlayışı

- Bu yaklaşım, Sünni İslam geleneğinde **peygamberlik kurumunun** aklî-teolojik temellendirilmesinde temel bir belirleyici olmuştur

02- Geleneksel Mucize Anlayışı

- Mâtürîdî, Eş'arî, Gazali ve Fahreddin Râzî gibi kelamcılar mucizeyi doğaüstü, tamamen ilahî iradeye bağlı bir olay olarak savunur.
- İbn Sînâ ve İbn Rüşd gibi felsefeciler mucizeleri doğa yasaları içinde açıklanabilir veya ruhsal-etkisel süreçlerle ilişkili görür.
- Mu'tezile düşünürlerinden Nazzâm, Cahız, mucizelerin mecazi veya doğal yorumlanması gerektiğini savunur ve Tanrı'nın doğa yasalarını bozmayacağını ileri sürer.
- Ebû Bekir er-Râzî gibi eleştirel filozoflar ise mucizeyi tümüyle reddeder ve aklın tek başına yeterli olduğunu öne sürer.

03- Mucize Kavramına Eleştirel Yaklaşım

- Kur'an'da "mucize" kelimesi geçmez. Bunun yerine "ayet" (işaret), "beyyine" (açık delil) ve "burhan" (kanıt) gibi kavramlar tercih edilir. Bu kavramlar, mucizeyi bir doğa üstülük değil, **hayatın doğal akışındaki anlam derinliği ve farkındalık** aracı olarak çerçeveler.

- Bu çalışmanın temel iddiası şudur: Mucize olarak yorumlanan olaylar, doğaüstü değil doğa yasaları içinde, **Allah'ın sünnetullahı çerçevesinde gerçekleşmiş** sembolik anlatılardır. Ancak bu anlatılar temel hakikat mesajlarını taşıyan olaylardır.

- Sünnetullah Nedir?
"Sen Allah'ın sünnetinde bir değişiklik bulamazsın." (Fatır 43)
Kozmik ya da mikro ölçekte evrensel düzen.
Bu yasada; kesintisizlik ve süreklilik ilkeleriyle kainatın her zerresine Allah'ın iradesi tecelli eder.

- Bu anlayış neyi değiştirir?
Kur'an'daki olağanüstü **tasvirler**, **mesajın etkisini artırmak için kullanılan pedagojik ve sembolik anlatım biçimleridir.**
Peygamberlerin mucize göstermesi değil, ahlaki örneklikleri öne çıkarılır.

04- Mecaz Anlatımın Gerekliliği ve Önemi

- Kur'an'ın dili sözlü kültüre ait sembolik ve mecaz katmanlıdır. Ancak yazılı kültürde her okuma düzeyinde başka bir anlam ortaya çıkabilir. Mecaz kullanımı, sözlü kültürde hem eğitimsel hem de zihinsel bir kolaylaştırıcıdır.

- Mecaz neden gereklidir?
İnsan zihni, soyut kavramları somut imgelerle kavrar. Kur'an'daki kıssalar, teşbihler, mecazlar bu anlayışı pekiştirir. Kur'an'da anlatılan birçok olay, bir olguyu değil bir hakikati temsil eder.

- Örnek: "Denizin ikiye yarılması" (Şuara 63), fiziksel bir bölünmeden çok, imkânsız gibi görünen bir kurtuluşun metaforik anlatımı olarak düşünülmelidir.

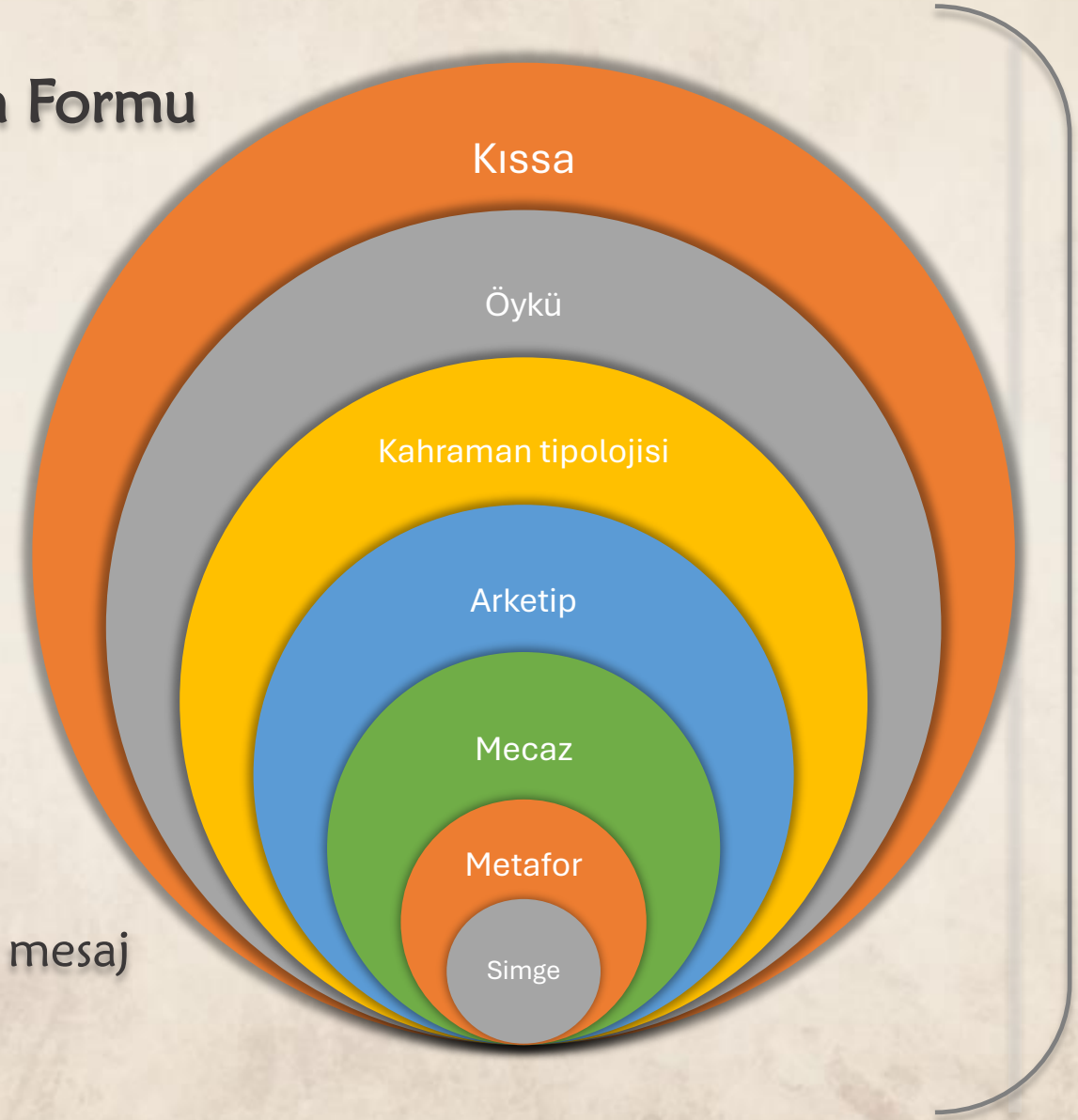
05- Mucizeyi Sünnetullah İçinde Okumak

- Çalışma boyunca örneklendirilen mucizeci okumaların aslında Allah'ın doğa yasalarını geçici olarak askıya alması değil; o yasalar içinde insanın kavrayışını sarsacak şekilde anlamın tecelli etmesi, ibret-öğüt verme şeklinde olduğu görüldü.
- **ÖRNEKLER:**
- **2. sunum :** Neml Suresi (16-22), Süleyman ve Davud'un kuşlarla konuşması, cinlerden ordular, karıncalar vadisi, karıncaların konuşması, hüdhüd..
- **3. Sunum :** Kehf Suresi (83-99) Zülkarneyn Kıssası, Ye'cüc ve Mec'üc
- **4. Sunum :** Bakara Suresi 258-260 259. ayette tasviri yapılan kuru kemikler ve eşek örneğinin Tevrat'ta Kuru Kemikler BÖLÜM 37 ye karşılık gelmesi. İbrahim'in kuşların diriltilmesine şahitliği ve İsa Peygamber üzerinden kuşlara ruh verilmesi. "Ben size Rabbinizden bir ayet getirdim. Sizin için çamurdan kuş sureti yapar, ona üflerim, Allah'ın izniyle kuş olur." (Al-i İmran 49)
- **5. Sunum :** Sebe Suresi (12) Rüzgarların Süleyman'ın emrine verilmesi, bakırın akıtılması, cinlerden ordular.

05- Mucizeyi Sünnetullah İçinde Okumak

- Kur'an'ı Kerim'de Kıssaların Alegorik Anlatım Formu
- Sembol ve simgeler: harf, söz, cümle
- Metafor: Asa, yılan, ateş,
- Mecaz: Rüzgarın emre amade kılınışı
- Arketip: sepetle suya bırakılma, tufan
- Kahraman tipolojisi: kuyuya atılma, zindan..
- Olay: denizin yarılması, tufanın gerçekleşmesi.
- Kısas: Anlatımın muhataba vermek istediği anafikir ve mesaj bağlamında müjde ya da uyarılar.

05- Mucizeyi Sünnetullah İçinde Okumak

Metnin bağlamsal ufkunun daralması: Alegori ve mecazın işaret ettiği ahlaki, epistemik ve tarihsel dersler geri plana itilir; kıssanın ana ereği olan “ibret” yerini olağanüstülüğe bırakır.

Akıl-vahiy ilişkisini zedelemesi: Her kıssanın fiziksel mucizeye indirgenmesi, aklî te’vil imkânlarını daraltarak rasyonel tefsir geleneğinin hareket alanını kısıtlar. **Metnin tarihsel bağlamını ihmal etmesi:** Kıssaların indiği dönemin kültürel, sembolik ve sözlü anlatım kodları göz ardı edildiğinde, anlatıların dönemin muhatabına hitap eden pedagojik yapısı görünmez hale gelir.

Bilimsel gerçeklik ile dini söylemin gereksiz çatışması: Sembolik yahut pedagojik anlatımların fiziksel olgular gibi okunması, modern bilimsel bilgi ile dinî söylem arasında yapay gerilimler üretir.

İradenin ve İmtihanın askıya alınması ile Dini tecrübeyi “olağanüstüye bağımlı” hale getirmesi: İnancın özü olan ahlaki dönüşüm ve varoluşsal yönelim yerine, fiziksel mucize beklentisine dayalı bir dini bilinç oluşur. İradenin yok sayılması. Allah’ın insana verdiği mühleti askıya alması. İmtihan ve iradenin devre dışı kalması.

Sosyolojik düzeyde dogmatik düşünceyi beslemesi: Mucizeci okuma, gelenek içi eleştiriye kapalı, değişime dirençli ve katı bir dinî söylem üretir; bu da modernleşme süreçleriyle uyumu zorlaştırır. (Eskilerin masalı söylemi)

Kıssaların pedagojik işlevinin zayıflaması: Alegorik örneklerin ahlaki modelleme gücü, “tarihte birebir olmuş bir mucize” şeklinde okunduğunda güncel insana yönelik eğitici yönü daralır. Kıssaların yerini sonradan üretilen menkıbeler alır.

Teolojik savunma yükü üretmesi: Her anlatının fiziksel mucize olduğu varsayımı, apolojetik (dogmalar) literatürde sürekli “kanıtlama” baskısı doğurur; bu da yorumu savunmacı ve statik hale getirir.

Evrensel mesajın yerelleşmesi: Sembolik ve evrensel mesajlar yerine tarihsel-toplumsal bağlama özgü olağanüstü olaylara vurgu yapılırca, kıssanın çağlar üstü yönü zayıflar.

Metin ile sonraki dönem insan deneyimi arasında mesafe yaratması: Modern birey için metaforik ve etik içerik daha öğretici iken, mucize-merkezli söylem anlatıyı ve duygudaşlığı güncel yaşama taşımayı zorlaştırır.

Mucize olgusunun Kur'an ayetleriyle doğrudan veya dolaylı gerilim ürettiği handikaplar

Mucize beklentisi, **imani aklî ve ahlaki temelden koparıp görsel kanıta bağlar** — “Bize gökten bir ayet indirilmeliydi” diyenlere karşı uyarı (En'âm 6/37).

Mucize talebi, **inkârın sebebini delil eksikliğiymiş gibi göstererek sorumluluğu muhataptan alır** — “Ayeti görseler de inanmazlar” (En'âm 6/25).

Sürekli mucize beklentisi, **vahyin kendisini yetersiz görme sonucunu doğurur** — “Bu Kur'an yetmedi mi?” (Ankebût 29/51).

Mucizeci okuma, **Kur'an'ın hidayetini tarihsel bir olağanüstülüğe indirger** — “Bu Kur'an bir öğüttür” (Sâd 38/87).

Mucize talebi, **önceki kavimlerin helâk gerekçesiyle özdeşleştirilir** — “Öncekiler de mucize istemişti ama yalanladılar” (İsrâ 17/59).

Fiziksel mucize beklentisi, **imani iradî bir tercih olmaktan çıkarır** — “Eğer Rabbin dileyseydi herkes iman ederdi” (Yûnus 10/99). Dinde zorlama yoktur !

Mucize merkezli iman, **kalp ve bilinç dönüşümünü ikincilleştirir** — “Gözler kör olmaz, kalpler kör olur” (Hac 22/46).

Mucize talebi, **peygamberi gösteri sunan bir figüre indirger** — “Ben ancak uyarıcıyım” (Ankebût 29/50).

Mucizeye indirgenen kıssalar, **ibret ilkesini zayıflatır** — “Onların kıssalarında akıl sahipleri için ibret vardır” (Yûsuf 12/111).

Mucize beklentisi, **ayetin 'işaret' anlamını 'olağanüstü olay'a sabitler** — “Ayetlerimizi düşünen bir topluluk için açıklarız” (Bakara 2/219).

Mucizeci yaklaşım, **inkârın epistemik değil ahlaki bir sorun olduğunu perdeleyebilir** — “Onlar zulüm ve kibirle ayetleri inkâr ettiler” (Neml 27/14).

Mucize talebi, **vahyin sürekliliğini değil anlık etkiyi merkeze alır** — “Biz öğüdü indirdik ve onu koruyacağız” (Hicr 15/9).

06- Mecaz Mucize ve Sünnetullah Bütünlüğü

Kur'an'daki mucize anlatıları, doğa üstülüğe değil, anlamın katmanlarına açılan sembolik kapılardır.

Allah'ın sünnetullahı, evrendeki düzenin sürekliliğini ve ona olan güvenilirliğini sağlar.

Mecaz, Kur'an'ın dilini yalnızca edebi kılmaz; onu eğitici, düşündürücü ve zamanlar üstü hale getirir.
Mucize ise onu TARİHSELLEŞTİRİR ve KİŞİSELLEŞTİRİR..

Mucize olgusu , geleneksel anlamıyla birçok felsefi ve epistemolojik problem içermektedir. Kur'an merkezli bağlamsal anlam yaklaşımında mucizenin yerini ayetler, akıl, ahlak ve Kur'an'ın mesajı almaktadır. Bu bağlamda mucize, fiziki bir olağanüstülük değil, zihinsel ve ahlaki bir farkındalık süreci olarak yorumlanmalıdır.

Bu üç kavram birlikte düşünüldüğünde, Kur'an'ın dili daha derin, tutarlı ve vahyin indiği toplum sonrası insanla daha anlamlı bir bağ kurar.

Kur'an'ın maksadı, akli iptal etmek değil; akli, duyguyu ve hafızayı bir bütün olarak harekete geçirmektir.

Bu yüzden mucizeyi sadece hissi bir olay değil, zihinsel ve ruhsal bir uyanış vesilesi olarak görmek gerekir.

İtiraz: Mucize olmadan
peygamberliğin delili nasıl
olur?

Cevap: Mucizenin bir 'delil' olabilmesi için, öncelikle Tanrı'nın varlığına ve peygamber gönderme iradesine inanmak gerekir. Bu ise inanmayan kişi için mucizeyi anlamsız hale getirir; çünkü mucizeyi yorumlamak için zaten Tanrı'ya inanmak gereklidir. Bu ise bir kısır mantık döngüsüdür. Kur'an peygamberlerin örnek yaşamlarını, ahlaki tutumlarını ve hitabetlerini mucize olarak sunar.

En büyük mucize Kur'an'ın kendisidir (İsra 88). Ayrıca mucize olduğu öne sürülen mecaz anlatımlara eğer onlar birer mucize idiyse mucizelere rağmen inançsızlık sürmüştür. İsrailoğulları'nın Musa'ya gösterilen mucizelere rağmen buzağıya tapmaları, mucizenin iman üretmediğini gösterir. Bu nedenle mucize, inanç oluşturmanın etkili bir aracı olarak değerlendirilemez.

06- Karşıt Görüşler ve Cevaplar

İtiraz: Her şeyi sembolize edersek Kur'an'da sözü edilen peygamberliğin tarihi gerçekliğini kaybetmez miyiz?

Cevap: Amaç tarihsel olayı inkar etmek değil, onun asıl mesajını ve bağlamını önceliklendirmektir. Kur'an tarih kitabı değil, hidayet rehberidir.

İtiraz: Bu bakış imanı
zayıflatmaz mı?

Cevap: Aksine, anlamı rasyonel, bütüncül ve kavranabilir hale getirir. İmanı mucizeye değil, hikmete ve bağlama dayandırır. Tam aksine, iman daha sağlam bir zemine kavuşur. Körü körüne inanç yerine, bilinçli ve bağlamsal iman teşvik edilir. Kur'an'da 'mucize' kelimesi geçmez. Bunun yerine 'ayet' (işaret, delil) kavramı kullanılır. Mucize taleplerinin genellikle müşriklerin diliyle ifade edildiği ve bu taleplerin reddedildiği görülmektedir (İsra 90-93; Ankebut 50-51). Bu bağlamda Kur'an, hissi mucizeler yerine akla ve düşünmeye dayalı bir inanç modelini öne çıkarır.

İtiraz: Hz. İsa'nın ölüyü
diriltmesi ve çamurdan kuş
yapması nasıl mecaz
olabilir?

Cevap: Kur'an bu anlatıları sembolik olarak sunar. Önemli olan fiziksel mucize değil, ilahi mesajın iletiliş tarzıdır. Asanın yılanı dönüşmesi hakikatin batıla galebesidir; denizin yarılması, kurtuluşun mümkün kılındığına dair güçlü bir metafordur.

İsa çamura batmış bir toplumu vahiyle diriltme işini bu metafor ile anlatıyor. Kuru Kemiklerin nasıl canlandığı, atalet, tembellik ve vahye karşı nankörlüğün bir sonucu olarak sürgüne giden İsrailoğullarının bir eşek üzerinden eleştirildi, İbrahim Peygamber'in kuşlarla ilgili metaforlarındaki tüm diriltme metaforları VAHİYdir.

İtiraz: Bu yaklaşım Allah'ın kudretini sınırlandırmaz mı?

Cevap: Hayır. Aksine, Allah'ın kudreti doğadaki yasa ve düzen içinde tecelli eder. 'Sünnetullah'ta değişiklik bulamazsın' (Fatır 43) ifadesi, kudretin keyfiliğe değil, sistemliliğe işaret ettiğini gösterir. Cevap: Kur'an hem mecazi hem literal dildir. Ancak bağlam, iniş sebebi ve bütüncül bakış, hangi anlatımın nasıl okunacağını belirler. Amaç inkâr değil, anlamın derinliğini keşfetmektir. Kur'an, mucizeleri inancı zorlayıcı deliller olarak sunmaz, hatta inkârcıların mucize taleplerine olumsuz yanıt verir. Yani mucize, iman etmek için yeterli değildir; niyet ve irade gereklidir: "Bize Rabbinden bir mucize indirseydi ya!" de ki: "Mucizeler ancak Allah katındandır. Ben sadece açıkça uyaran bir elçiyim." (Ankebut 29/50)

06- Karşıt Görüşler ve Cevaplar

İtiraz: Allah'ın daha önceki kavimlere Mucize verdiği yazıyor. Örneğin Salih Peygambere verilen kayadan çıkan dişi deve

Cevap: Ayette bu olayı bir mucize olarak aktarmaz. Bir işaret olarak ele alır. “Semûd’a dişi deveyi apaçık bir ayet olarak verdik; fakat ona zulmettiler.” (İsrâ 17/59)

Ayette Salih Peygamber’den mucize isteyen, kayadan bir dişi deve çıkarmasını isteyen dönemin inkarcılarıdır. Salih’in işaret ettiği dişi devenin ise kayadan çıkmasına gerek yoktur. Zira tüm toplumlardaki bir batında birden fazla dişi deve doğuran develerin kutsanması gelenektir.

Deve burada bir ikna aracı değil bir imtihan aracıdır. Kendi kutsadıkları deveyi keserek kendi kutsallarına bile ihanet etmişlerdir ! Kayadan çıkan deve meselesi bağlamından koparılarak okunan ayetlere en iyi örneklerden biridir. **Dişi deve kıssası, mucize savunusu değil mucize eleştirisidir**

06- Karşıt Görüşler ve Cevaplar

İtiraz: Eskilerin Masalı

Cevap: Müşriklerin eleştirisi şudur: “Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir.” (Enfâl 8/31; Furkân 25/5)

Burada hedef alınan şey: Kıssaların hissi ve tarihselliği değil, Vahiy olma iddiasıdır. Yani müşrikler: “Bu anlatılar semboliktir” demiyor, “Bu metin ilahî değildir, uydurmadır” diyor. Bu, ontolojik bir reddiyedir.

Mucizeyi eleştirel biçimde sorgulayan yaklaşım ise: Kur’an’ın ilahîliğini reddetmez, Kıssaların nasıl okunması gerektiğini tartışır. Buradaki tartışma: “Bu anlatı masaldır” değil, “Bu anlatı nasıl bir hakikate işaret ediyor?” sorusudur.

Kur’an, mucizeyi değil mucize talebini problematize eder: “Bize mucizeler indirilseydi ya...” (Ankebût 29/50)

Ve cevabı nettir : “Ben ancak bir uyarıcıyım; apaçık ayetler Kur’an’dadır.” (Ankebût 29/51)

Kur’an kıssaları için şunu söyler : “Biz sana bu kıssaları hak ile anlatıyoruz.” (Âl-i İmrân 3/62) “Hak” kavramı burada: Modern anlamda kronik tarih yazımı değil, **Anlamsal doğruluk ve yönlendiriciliktir.**

Soru - Cevap

Ahmet TOPKAYA

ahmettopkaya.com

ahmet@bilgitim.com